

121:17:51(67)

Fru Rosalie Aliverson
med vördnad af tillgifvet
fr. förf.

OM IDIOTER OCH IDIOTVÅRD.

Två smärre uppsatser

af

Doktor **Sigurd Lovén.**

Läkare vid skolan för sinnesslöa barn i Stockholm.

Särtryck ur Föreningens för sinnesslöa barns vård årsberättelse 1886.

1.

Statistisk redogörelse för de 107 lärjungar, hvilka under åren 1870—1885 erhållit vård och undervisning i skolan för sinnesslöa barn i Stockholm.

Det är ett vackert drag hos vår tid att människokärlekens sträfvan att minska de afstånd, som skilja olycka och okunnighet från lycka och bildning, alltmera vinner understöd. Humaniteten börjar blifva en makt. Vi kunna — som väl är — ej längre med en axelryckning gå nöden, den kroppsliga eller andliga, förbi, lemnande henne åt sitt öde. Den redan i mensklighetens barndom framställda frågan: »skall jag taga vara på min broder?» har blifvit jakande besvarad --- af menskligheten sjelf.

Då man tänker på att de sinnessjukas vård, de blindas och döfstummas uppfostran och undervisning, under statens mäktiga hägn, redan sedan länge ordnats och be-tryggats, så förefaller det egendomligt, ja nästan oförklarligt, att man ej förrän på allra sista tiden börjat vårda sig om den talrika klass af olyckliga människor, hvilka med ett gemensamt namn kallas idioter. Det ser nästan ut som om man tagit för gifvet, att en sinnesslö varelse, en idiot, ej skulle kunna i någon grad lyftas, uppfostras, utbildas. Den redan nu vunna erfarenheten gifver dock ett annat vittnesbörd.

I flere årsberättelser, utgifna af Föreningen för sinnesslöa barns vård, har jag lemnat utförliga framställningar, skildrande de fall af idioti, som under åren 1876—84 varit intagna i Föreningens skola. De, som intressera sig för idioter och idiotvård, kunna i dessa årsberättelser få någon inblick i sinnesslöheten (idiotien) och dess hos olika individer vexlande former. I ändamål att gifva en öfversigt af

Tabell 1 innehållande förteckning m. m. å

Intagen i skolan år	N:o	Namn	Mankön	Qvinkön	Ålder vid intagningen	Vistats i skolan år	Visade sig vara	
							lär-aktig	olär-aktig
1870	1	H—r, C. H. E.	1	—	18	4	—	1
»	2	N—m, C. C. V.	—	1	14	2	—	1
»	3	L—g, E. H.	—	1	6	2 ¹ / ₂	1	—
»	4	L—ll, C. O.	1	—	13	8 ¹ / ₂	1	—
»	5	L—ll, A. O.	1	—	9	8 ¹ / ₂	1	—
»	6	H—n, E. O.	1	—	13	5	1	—
»	7	L—n, J.	—	1	16	³ / ₄	—	1
»	8	H—n, P. A.	1	—	13	³ / ₄	—	1
1871	9	N—st, F. Th.	1	—	8	11	—	1
»	10	E—hl, H. L.	1	—	14	4	1	—
»	11	P—r, E.	1	—	7	7	—	1
»	12	L—m, B. J.	1	—	13	5	1	—
1872	13	S—n, A.	—	1	12	¹ / ₂	—	1
»	14	W—u, J. A.	1	—	10	1 ¹ / ₂	—	1
»	15	F—n, O. A.	1	—	12	3	—	1
»	16	B—n, N. J.	1	—	14	4 ¹ / ₂	—	1
»	17	H—dt, J. G.	1	—	10	5 ¹ / ₃	—	1
»	18	C—n, G.	—	1	10	12 ¹ / ₂	1	—
»	19	E—m, F. D.	1	—	10	7	1	—
»	20	A—t, M. C.	—	1	10	1 ¹ / ₂	—	1

den verksamhet, som under hennes uppväxt och utveckling utförts af skolan för sinnesslöa barn i Stockholm, har jag här nedan sammanställt en statistik. Om de resultat, som deraf framgå, vill jag här anmärka, att de af naturliga skäl icke kunna vara stora, då skolan gick till sitt värf utan förkunskaper och utan erfarenhet om den sak, hvare hon skulle arbeta.

de under åren 1870—85 intagna lärjungarna.

Utgått till	Anmärkingar
död	död af hjernblödning
uppfostran i hem å landet	mikrocephal. Tillhörde <i>asylvård</i>
död	död af tyfoidfieber(?)
Stockholms arbetshem	konfirmerad
Stockholms arbetshem	{ konfirmerad. Död å arbetshemmet
Stockholms arbetshem	{ af hjernblödning
Stockholms arbetshem	konfirmerad
fattighus(?)	tillhörde <i>asylvård</i> . <i>Epileptisk</i>
hospital	tillhörde <i>asylvård</i> . Sinnessjuk
sitt hem	konfirmerad
sitt hem	bitr. med försäljn. i moderns handel
Strömsholms asyl	<i>epileptisk</i>
tjenst	{ konfirmerad, anställd som »gårds-
död	{ dräng» vid skolan
sitt hem(?)	död af tyfoidfieber
sitt hem	tillhörde <i>asylvård</i> . <i>Epileptisk</i>
sitt hem	
Strömsholms asyl	tillhörde <i>asylvård</i>
Johannesbergs arbetshem	stum
yrke (snickeri)	{ konfirm. nu anst. som bokhållare.
död	{ Ej antagl. att E. är idiot.
	{ död af akut lunginflammation. Till-
	{ hörde <i>asylvård</i>

Intagen i skolan år	N:o	Namn	Mankön	Qvinkön	Ålder vid intagningen	Vistats i skolan år	Visade sig vara	
							lär-aktig	olär-aktig
1872	21	S—g, J. F.	I	—	12	3	—	I
1873	22	B—n, C. V. H.	I	—	8	9	I	—
»	23	P—n, C. O. V.	I	—	9	8 ¹ / ₂	I	—
»	24	P—n, A. A.	I	—	8	4 ¹ / ₃	—	I
»	25	A—n, E. C.	—	I	14	2 ¹ / ₄	—	I
»	26	S—g, A. V.	—	I	9	2	—	I
1874	27	L—n, L. G. H.	I	—	9	4 ¹ / ₄	—	I
»	28	P—n, C. F.	I	—	12	7 ¹ / ₂	I	—
»	29	S—f, C. O.	I	—	13	8 ¹ / ₂	—	I
»	30	H—d, C. J.	—	I	12	2 ¹ / ₂	—	I
1875	31	H—m, B. J.	I	—	16	6 ¹ / ₂	I	—
»	32	J—r, T. J.	—	I	12	1 ³ / ₄	—	I
»	33	F—l, A.	—	I	10	11	I	—
1876	34	J—n, O. V. K.	I	—	11	7 ¹ / ₂	—	I
»	35	L—s, E. K. M.	—	I	11	2	—	I
»	36	W—g, F. W.	I	—	13	16 dag.	—	I
»	37	J—n, A.	I	—	13	1	I	—
»	38	J—n, J. E.	I	—	14	3 ¹ / ₂	—	I
»	39	W—n, J. E.	I	—	6	3 ³ / ₄	—	I
1877	40	H—r, G. A.	I	—	10	3	—	I
»	41	P—n, E.	—	I	11	5	—	I
»	42	J—n, C. F.	I	—	8	1 ¹ / ₂	—	I
»	43	P—n, P. E.	I	—	12	1 ¹ / ₂	—	I
»	44	B—n, C. G.	I	—	11	7 ¹ / ₂	I	—
»	45	B—m, C. A.	I	—	13	7 ¹ / ₂	I	—
»	46	H—n, G. R.	I	—	14	4 ¹ / ₃	I	—
»	47	L—g, M. C.	—	I	13	6	—	I
»	48	N—n, N. A. L.	I	—	10	7	—	I
»	49	E—n, E. A.	—	I	9	4 ¹ / ₂	I	—
»	50	A—n, C. E.	I	—	12	9	—	I
»	51	L—m, M. A.	—	I	13	4	I	—

Utgått till	Anmärkingar
död	{ död af tarmkatarr efter tyfoidfieber. Tillhörde <i>asylvård</i>
Stockholms arbetshem	konfirmerad
Stockholms arbetshem	konfirmerad
Strömsholms asyl	
Gefle fattigvård	tillhörde <i>asylvård</i>
död	död af akut lunginflammation
Östergötlands idiotanstalt	tillhörde <i>asylvård</i>
Stockholms arbetshem	konfirmerad
sitt hem	{ tillhörde <i>asylvård</i> . Numera intagen å Stockholms försörjningsinrättning
{ hemmet för vanvårdade flickor i Stockholm	{ Tillhörde <i>asylvård</i> . Led af <i>rygg- märgssjukdom</i>
sitt hem	{ Konfirmerad. Led af <i>epilepsi</i> . Kan gen. arbete bidra till sitt uppeh.
sitt hem	tillhörde <i>asylvård</i> .
. . . . .	tillhör fortfarande skolan
sitt hem	{ tillhörde <i>asylvård</i> . Numera intagen å försörjningsinrättning
sitt hem	tillhörde <i>asylvård</i>
?	tillhörde <i>asylvård</i> . Barnhusb. Vild
sitt hem	
Folkerna fattigvård	tillhörde <i>asylvård</i>
Gefleborgs läns idiotanst.	tillhörde <i>asylvård</i>
asylet vid Myrby	{ vild. Död sommaren 1886 af <i>hjern- blödning</i>
sitt hem	tillhörde <i>asylvård</i>
Östergötlands idiotanstalt	tillhörde <i>asylvård</i>
sitt hem	tillhörde <i>asylvård</i>
Stockholms arbetshem	barnhusbarn. Konfirmerad
sitt hem	lämplig f. arbetsh. å landet. Konfirm.
Stockholms arbetshem	konfirmerad
sitt hem	tillhörde <i>asylvård</i>
sitt hem	sysselsattes efter utskr. å korkfabrik
död	död af chron. lunglid. (<i>tuberculosis</i>)
. . . . .	tillhör fortfarande skolan
tjenst	{ erhöill anställning som tjenarinna. Konfirmerad

Intagen i skolan år	N:o	Namn	Mankön	Qvinkön	Ålder vid intagningen	Vistats i skolan år	Visade sig vara	
							lär-aktig	olär-aktig
1878	52	A—n, A. J.	—	I	16	4	I	—
1879	53	J—n, I. W.	—	I	13	2 ^{1/2}	—	I
»	54	L—n, A. V.	I	—	13	7	I	—
»	55	J—n, E.	—	I	9	7	I	—
»	56	J—n, C. A.	I	—	12	2	I	—
»	57	M—n, A. G.	I	—	12	6	—	I
»	58	L—g, J. S. G.	I	—	10	1 ^{1/4}	—	I
»	59	W—m, C. F.	I	—	9	6 ^{3/4}	I	—
»	60	N—n, F. E.	I	—	15	2	I	—
»	61	P—n, J.	I	—	9	10mån.	—	I
»	62	H—d, A. W.	—	I	13	3 ^{1/2}	I	—
»	63	H—m, J.	I	—	11	7 ^{1/2}	I	—
»	64	A—n, C. B.	I	—	14	5 ^{1/4}	I	—
»	65	C—n, G. A.	I	—	7	I	—	I
»	66	A—n, J. P.	—	I	11	7	I	—
1880	67	G—r, C. A.	I	—	8	3	I	—
»	68	R—d, G. W.	I	—	14	4	—	I
»	69	G—d, E.	I	—	14	5	I	—
»	70	N—d, J.	—	I	12	6	I	—
»	71	L—n, G. A. W.	—	I	14	2	I	—
»	72	R—s, E.	—	I	19	1 ^{1/4}	I	—
1881	73	E—r, M. S.	—	I	10	4 ^{1/2}	—	I
»	74	B—m, O.	I	—	15	3	I	—
»	75	H—n, M. M.	I	—	12	5	I	—
»	76	H—m, E. M.	—	I	7	5	I	—
»	77	O—n, S. M.	—	I	13	1 ^{1/3}	—	I
»	78	J—n, A. A.	I	—	13	3	—	I
»	79	L—l, C. U.	I	—	7	5	I	—
»	80	S—g, A. A.	—	I	15	3 ^{1/3}	I	—
1882	81	A—g, E. C.	—	I	10	2 ^{1/2}	—	I
»	82	B—n, W.	—	I	13	4 ^{1/2}	I	—

Utgått till	Anmärkingar
sitt hem	{ hade lärt och kunde utföra de flesta hemsysslor
sitt hem	
. . . . .	tillhör fortfarande skolan
. . . . .	tillhör fortfarande skolan
död	död e. operat. (<i>struma-exstirpation</i>)
Vikersviks fattigvård	tillhörde <i>asylvård</i>
Myrby idiotasyl	{ tillhörde <i>asylvård</i> . Vild. Nu intagen å hospital
. . . . .	tillhör fortfarande skolan
yrke	arbetade efter utskr. vid Atlas' verkst. blind, stum. Tillh. <i>asylvård</i> . Efter
sitt hem	{ utskr. död vid eldsvåda vållad af honom sjelf
sitt hem	{ blind, konfirmerad. Efter utskrifn. död af chron. lunglidande
. . . . .	tillhör fortfarande skolan
Stockholms arbetshem	<i>epileptisk</i> . Konfirmerad
sitt hem	vild
. . . . .	tillhör fortfarande skolan
folkskolan	ej lämplig för folkskolan
död	död af hjernhinneinflammation
död	död af akut lunginflammation
. . . . .	tillhör fortfarande skolan
död	död af hjernblödning
sitt hem	extra-elev. Mikrocefal, studiefall
sitt hem	tillhörde <i>asylvård</i>
sitt hem	
. . . . .	tillhör fortfarande skolan
. . . . .	tillhör fortfarande skolan
sitt hem	nästan blind. Tillhörde <i>asylvård</i> .
sitt hem	{ tillhörde <i>asylvård</i> . Hamnade antagligen i fattigstugan
. . . . .	tillhör fortfarande skolan
tjenst	erhöll tjenst å landet. Konfirmerad
sitt hem	tillhörde <i>asylvård</i>
. . . . .	tillhör fortfarande skolan

En närmare granskning af nu anförda tabell visar följande. *Antalet under året intagna lärjungar utgjorde:*

Tabell 2.

1870 . . . 8	1876 . . . 6	1882 . . . 8
1871 . . . 4	1877 . . . 12	1883 . . . 6
1872 . . . 9	1878 . . . 1	1884 . . . 7
1873 . . . 5	1879 . . . 14	1885 . . . 6
1874 . . . 4	1880 . . . 6	Summa 107
1875 . . . 3	1881 . . . 8	

De höga siffrorna för 1877 (12) och 1879 (14) förklaras deraf, att de under åren 1876 och 1878 vid skolan företagna till- och ombyggnaderna beredt utrymme för ökad antal lärjungar. Från och med 1880 har antalet årligen intagna blifvit mera konstant, vexlande mellan 6 och 8.

Nedanstående tabell 3, sammanställd ur läkarerapporterna, visar antalet för hvarje år intagna, utskrifna och vårdade.

År	Intagna	Utskrifna	Hela antalet vårdade under året
1870	8	—	8
1871	4	2	12
1872	9	3	19
1873	5	1	21
1874	4	2	24
1875	3	5	25
1876	6	4	26
1877	12	5	34 ¹⁾
1878	1	7	30 ¹⁾
1879	14	3	37 ¹⁾
1880	6	5	40
1881	8	8	43
1882	8	8	43
1883	6	4	41
1884	7	10	44
1885	6	6	40
Summa	107	73	

1) Antalet under åren 1877—79 vårdade stämmer i denna tabell ej fullt med de i läkarerapporterna uppgifna siffrorna (resp. 35, 31, 38), i följd af att en vid skolan anställd f. d. elev i de senare upptagits som lärjunge under dessa år.

Af de 107 intagna lärjungarna hafva 64 tillhört *man-kön* och 43 *qvin-kön* eller 60 % gossar mot 40 % flickor. Man skulle häraf kunna förmoda, att idiotismen förekomme oftare hos gossar än hos flickor. En närmare granskning af de anförda siffrorna visar dock det oberättigade i en sådan tydning, enär deraf framgår att då under de första 8 åren 1870—77 intogos 35 gossar och 16 flickor eller mer än dubbelt så många gossar som flickor, så intogos under de 8 åren 1878—85 29 gossar och 27 flickor eller nästan lika många af hvardera könet. Och af 122 i styrelsens anmälningsliggare under åren 1875—86 inregistre-rade fall af idioti förekommo 62 hos gossar, 60 hos flickor, alltså ungefär samma frekvens hos båda könen.

Förklaringen att så många flere gossar intagits i Föreningens skola ligger dels deri, att de qvinliga idioterna i allmänhet äro fogligare och lättare att sköta i hemmen än de sinnesslöa gossarna, hvilka oftare äro vilda, dels i den äfven här, liksom på nästan alla områden, mötande benägenheten att i första rummet tillgodose det starkare könet.

Tabell 4.

Åldern vid intagningen i skolan har varit:

Hos 2 lärjungar	6 år
» 6 »	7 »
» 5 »	8 »
» 12 »	9 »
» 16 »	10 »
» 10 »	11 »
» 15 »	12 »
» 16 »	13 »
» 13 »	14 »
» 7 »	15 »
» 3 »	16 »
» 0 »	17 »
» 1 »	18 »
» 1 »	19 »

Summa 107

Då, som bekant, skolans reglemente stadgar, att barn öfver 15 års ålder endast undantagsvis få intagas, bör det här upplysas, att de 12 lärjungarna af 15—19 års ålder utgöras dels, och till större delen, af barn, som inkallats vid 14 års ålder, men som icke anländt till skolan förrän de fyllt 15 år, dels af idioter, som intogos under skolans första år, innan reglementet skrefs. Den 19-åriga lärjungen var en extra-elev, en högst intressant mikrocefal, som på bekostnad af enskilda personer under tre månader underhölls vid skolan som studiefall.

Af den lemnade öfversigten af de intagnas ålder framgår, att de flesta lärjungarna, 82 af 107, intagits i åldern 9—14 år. De *fogligen* sinnesslöa barnen söka föräldrarna i flertalet fall behålla i hemmet så länge som möjligt; man hoppas alltjemt att någon vändning till ett normalt tillstånd skall inträda och att ökad ömhet — vanligen äro de sinnesslöa barnen de käraste — skall kunna ersätta hvad naturen vägrat gifva. Eller söka föräldrarna i det längsta intala sig, att deras barn ej är abnormt. Det nu antydda förklarar också i sin mån hvarför jämförelsevis så många idioter, 23 af 107, intagits i skolan så sent som vid 14—16 år. Härvid bör dock äfven framhållas, att idiotvården i Sverige ännu är helt ung, hvadan det först på allra sista åren börjat blifva sed att söka inträde för de sinnesslöa barnen — som under tiden blifvit gamla — på idiotanstalterna.

För barnens egen skuld är det synnerligen att beklaga att de i så många fall inkomma *för sent* i skolan. Ofta hafva de då redan lemnat bakom sig den tid, under hvilken de äro bildbarast, och i stället för uppfostran, kunskaper och färdigheter förvärfvat en mängd karaktersfel, olater och oseder, hvilkas aflägsnande eller förminskande upptager större delen af deras skoltid. I allmänhet torde det kunna sägas, att åldern 8—10 år är den tjenligaste för inträde i idiotskolorna. Dock bör i hvarje fall en noggrann uppskattning af den inträdesökandes individualitet ligga till

grund för beviljandet af inträde. Det är härvid att beklaga, att de upplysningar, som lemnas i ansökningshandlingarna, så ofta äro vilseledande.

För de *icke fogliga, vilda* idiotbarnen, åter, sökes af naturliga skäl redan tidigt inträde å idiotanstalterna, men tyvärr finnas endast få platser för dessa barn, hvilka, der man söker vårda dem i hemmen på ett humant och kärleksfullt sätt, bringa föräldrar och vårdarinnor till förtviflan, eller, der man ej vill eller kan åstadkomma verklig vård, ofta nog blifva föremål för omenskelig behandling.

Den *tid*, under hvilken lärjungarna *vistats i skolan*, har vexlat mellan 16 dagar (N:o 36, vild, omöjlig att hysa i en skola) och 12 $\frac{1}{2}$ år (N:o 18).

Tabell 5.

S:a	7	7	lärjungar	hafva	i	skolan	tillbragt	mindre än	År
									I
		2	»	»	»	»	»		1
		4	»	»	»	»	»		1 $\frac{1}{4}$
		1	»	»	»	»	»		1 $\frac{1}{3}$
		7	»	»	»	»	»		1 $\frac{1}{2}$
»	18	4	»	»	»	»	»		1 $\frac{3}{4}$
		11	»	»	»	»	»		2
		1	»	»	»	»	»		2 $\frac{1}{4}$
»	16	4	»	»	»	»	»		2 $\frac{1}{2}$
		8	»	»	»	»	»		3
		1	»	»	»	»	»		3 $\frac{1}{4}$
		1	»	»	»	»	»		3 $\frac{1}{3}$
		3	»	»	»	»	»		3 $\frac{1}{2}$
»	15	2	»	»	»	»	»		3 $\frac{3}{4}$
		6	»	»	»	»	»		4
		1	»	»	»	»	»		4 $\frac{1}{4}$
		2	»	»	»	»	»		4 $\frac{1}{3}$
»	17	8	»	»	»	»	»		4 $\frac{1}{2}$
		7	»	»	»	»	»		5
		1	»	»	»	»	»		5 $\frac{1}{4}$
»	9	1	»	»	»	»	»		5 $\frac{1}{3}$

3 lärjungar hafva i skolan tillbragt						År
	1	»	»	»	»	6 ¹ / ₂
S:a	5	1	»	»	»	6 ³ / ₄
	6	»	»	»	»	7
»	11	5	»	»	»	7 ¹ / ₂
	0	»	»	»	»	8
»	4	4	»	»	»	8 ¹ / ₂
»	2	2	»	»	»	9
	0	0	»	»	»	10
»	2	2	»	»	»	11
	0	0	»	»	»	12
»	1	1	»	»	»	12 ¹ / ₂
S:a s:arum	107.					

Af denna tabell framgår åtskilligt, som är lärorikt. Så t. ex. finner man att af de 107 lärjungarna ej mindre än 82 eller 76,6 % tillhört skolan kortare tid än 6 år. Äfven om man från denna siffra drager döda, obildbara och dem, som intagits under de senare åren och fortfarande tillhöra skolan, återstår likväl ett beaktansvärdt stort antal, som lemnat skolan för tidigt. Och då man besinnar, att folkskolans kurs är beräknad för åldern 7—14 år, d. v. s. 8 år, och att denna kurs ofta nog föregås af småskola eller undervisning i hemmet, så blir det tydligt att 6 års undervisning i idiotskolan måste vara alldeles för litet för att några bestående resultat deraf skola kunna väntas; ja, den med saken förtrogne måste tillstå, att i flertalet fall den undervisning varit bortkastad, som gifvits dessa för tidigt afgangna sinnesslöa barn. Tyvärr måste detta förhållande komma att fortvara, så länge vi icke hafva anstalter för olika kategorier af sinnesslöa, något hvartill jag längre ned återkommer.

I afseende på *läraktigheten* måste man lägga märke till det för en skola ogynsamma förhållandet att blott något mer än halfva antalet af de 107 lärjungarna eller 57 varit *läraktiga*, under det nära hälften eller 50 varit *oläraktiga*.

Det nedslående intrycket häraf minskas dock rätt mycket vid en närmare granskning. Det visar sig nämligen, att, då af de under de 8 första åren (1870—77) intagna 51 lärjungarna blott 19 voro läraktiga och 32 eller mer än 1¹/₂ gång så många oläraktiga, så voro af de under de senare 8 åren (1878—85) intagna 56 lärjungarna ej mindre än 38 lärjungar läraktiga och blott 18 eller mindre än hälften så många oläraktiga. Att antalet läraktiga under de senare åren alltmör ökats måste tillskrivas två synnerligen beaktansvärda omständigheter, dels det omsorgsfullare urvalet af de inträdessökande, dels de ökade lärarekrafterna. Ett noggrannare urval af för skolan lämpliga barn har kunnat göras visserligen till en del i följd af ansökningshandlingarnas utförlighet, men hufvudsakligen på grund af den under årens lopp vunna erfarenheten i att granska dessa handlingar. Det är att hoppas att med ökad erfarenhet häruti antalet intagna oläraktiga barn skall alltmera minskas.

Åt den vård och undervisning, som böra egnas hvarje särskildt barn, — och i idiotvården utgör studiet af det individuella sjelfva grunden för att lyckas — kunna numera skänkas betydligt mera tid och flit, då skolan eger tre lärarinnor och två lärarinneelever, under det att hon förr hade endast *en* lärarinna. Under årens lopp hafva äfven undervisningsmethoderna förbättrats och erfarenheter gjorts, hvilka först nu komma barnen till godo.

Här vill jag påpeka, att det är af vikt för det vid Föreningens skola förlagda seminariet, att bland skolans lärjungar finnes ett fåtal obildbara eller nästan obildbara s. k. asylbarn, på det att de utgående lärarinneeleverna måtte få en icke alltför ofullständig kännedom om idiotiens former. Detta förklarar också hvarför bland skolans lärjungar år 1885 funnos 5 oläraktiga.

Af de under åren 1870—85 intagna lärjungarna hafva, då detta skrifves*), 76 lärjungar *utskrifvits*, nämligen:

*) Oktober 1886.

Tabell 6.

döda	12
till andra idiotanstalter	19
» hospital	1
» barmhertighetsinrättning	1
» fattigvårdsanstalter	5
» föräldrahemmen	30
» okänd vistelseort	1
» uppfostran i hem å landet	1
» folkskolan	1
» yrke :	2
» tjänst	3
Summa	76

De 12 döda utgöra 15,7 % af alla utskrifna. Af de under 1870—85 intagna 107 lärjungarna afledo under nämnda år inom skolan 11 eller 10,2 % af de intagna. Fördelade på år inträffade af de 12 dödsfallen

Tabell 7.

1870 . . . 0	1879 . . . 0
1871 . . . 0	1880 . . . 0
1872 . . . 1	1881 . . . 1
1873 . . . 1	1882 . . . 1
1874 . . . 2	1883 . . . 1
1875 . . . 2	1884 . . . 1
1876 . . . 0	1885 . . . 1
1877 . . . 0	1886 . . . 1
1878 . . . 0	Summa 12

Det kan alltså sägas att dödligheten varit ringa, hvilket är så mycket mer beaktansvärdt som idiotbarnen i allmänhet äro äfven kroppsligt svaga och skolan ingalunda varit skonad från sjukdomar. Utom att under nästan hvarje vinter luftrörskatarrh (*bronchitis*) förekommit ganska talrikt bland barnen, har skolan äfven under vissa år hemsökts af messling, skarlakansfeber och nervfeber (*tyfoidfieber*). Denna senare förtjenar en viss uppmärksamhet, enär den visade sig bland barnen redan 2 år efter skolans inflyttning i hennes

nuvarande hem, Norrtullsgatan 16. Under de derefter gångna åren har sjukdomen litet emellan uppträdt inom skolan, 1880 med icke mindre än 7 fall, hvaraf ett träffade första lärarinnan. Sedan emellertid uppmärksamheten fästs på den farliga gästens närvaro och tyfoidfieberns återuppträdande tydligt visade, att sjukdomens smittämne (bakterie) närdes inom skolans område, antagligen i följd af markens genomdränkning med slask- och affallsvatten, hvilket saknade aflopp, blef skolan under 1884 och 1885 försedd med fullständiga aflopsledningar och tomten till större delen dränerad, hvarefter intet fall af tyfoidfieber inträffat.

Den ofvan nämnda ringa dödligheten är säkerligen att till icke ringa del tillskrifva den noggranna, dagliga eftersynen och den omsorgsfulla vård, som genast vid minsta sjukdomstecken egnas barnen af skolans föreståndarinna, friherrinnan *Thorborg Rappe*, hvilken i sin ansvarsfulla ställning på erfarenhetens väg förvärfvat såväl säker blick för idiotbarnens åkommor som ock synnerligt goda insigter i sättet att sköta dem.

En granskning af dödsorsakerna visar, att hjernsjukdomar och lungsjukdomar i flertalet fall vållat döden. Om till de 12 inom skolan afidna läggas 4, som af för mig bekant anledning dött efter utskrifningen, visar det sig att dödsorsaken var:

Tabell 8.

hjernblödning	i 4	fall
hjernhinneinflammation	» 1	»
chronisk lungsjukdom (tuberkulos)	» 2	»
akut lunginflammation	» 3	»
tyfoidfieber	» 3*	»
pseudoleukæmi	» 1	»
olyckshändelser	» 2**)	»

16.

*) 1 med säkerhet död af tyfoidfieber, 1 antagligen af samma sjukdom, 1 död af tarmkatarr efter tyfoidfieber.

***) 1 olyckshändelse under operation, 1 eldsvåda.

Tabell 9.

Af de *till andra idiotanstalter* utskrifna 19 lärjungarna kommo:

till arbetshemmet för idioter i Stockholm	9.
till arbetshemmet vid Johannesberg (Mariestad)	1.
till idiotasylet vid Myrby	2.
till idiotasylet vid Strömsholm	4.
till Östergötlands läns idiotanstalt	2.
till Gefleborgs läns idiotanstalt	1.

Summa 19.

Endast 5 hafva upptagits som utskrifna *till fattigvårdsanstalter*. Men man kan med största sannolikhet antaga, att flertalet af de 30 »*till föräldrahemmen*» återsända i sjelfva verket hamnat i fattigstugan och detta så mycket säkrare i de fall der modern — fadern är ju ofta nog »okänd» — sjelf varit fattighjon. Hvilket lif, som väntar de stackars idioterna i fattigstugorna och fattighusen, torde hvar och en kunna tänka sig, som vet huru föga de flesta fattigförsörjningsinrättningar, äfven de stora kommunernas, äro egnade för verkligt human vård af idioter. Det är tid att idiotvården blir en angelägenhet för sig, skild från fattigvården.

Af de 2 *till yrke* utskrifna gick en till snickeri, en till arbete vid mekanisk verkstad. Den förre, som i sjelfva verket ej är idiot, lærer sedermera fått anställning som bokhållare, den senare har fortfarande anställning vid samma verkstad. Utom dessa båda kunde 3 utskrifna ynglingar bidraga till sitt uppehälle (en som biträde vid försäljning, en med hvarje-handa arbete, en som medhjelpare vid korktillverkning). Om till dessa 5 läggas de 3 *till tjänst* utskrifna och de 10, som utgått *till arbetshemmen*, så visar det sig, att af de utskrifna 76 lärjungarna 18 eller 23,1% kunnat *i följd af den undervisning de erhållit i Föreningens skola* genom eget arbete bidraga till sitt lufs uppehälle. Utan att räkna för högt kan man emellertid till dessa 18 lägga ytterligare

åtminstone 2, hvilka genom i skolan förvärfvade färdigheter i sysslors och enklare arbetens utförande »göra nytta för sig», hvadan man kan säga, att 20 af 76 eller mera än fjerdedelen af de utskrifna genom skolans uppfostrande och undervisande verksamhet gjorts till jembforelsevis nyttiga medlemmar af samhället. Utan skolans verksamhet hade dessa 20 individer fortfarande legat samhället eller de sina till last.

Men skolan har icke blott haft den glädjen, att hon kunnat göra dessa tjugu medmenniskor till någotsånär nyttiga individer. Hon kan glädja sig äfven deröfver, att hon i allmänhet höjt sina lärjungars *andliga ståndpunkt* och i de flesta fall gifvit dem *hyfsning*.

Det är icke min mening att här meddela några uppgifter om de resultat, som vunnits genom undervisningen i skolämnen. Några *statistiska* uppgifter om denna undervisnings resultat kunna nämligen svårligen gifvas, enär de sinnesslöa barnen äro så skiljaktigt begåfvade och i så olika grad mottagliga för undervisning i det eller det ämnet. Men det förtjenar anföras som ett i flere afseenden beaktansvärdt förhållande, att af de 107 lärjungarna icke mindre än 17 eller 15,8% kunnat *konfirmeras*. Det har också visat sig och under årens lopp bekräftats, att religion är det ämne, i hvilket de flesta af idiotbarnen kunna undervisas. Ja, jag erinrar mig sinnesslöa barn, som icke kunnat undervisas i något annat skolämne än religion. För det närvarande beredas 8 af skolans 36 lärjungar till konfirmation under år 1887.

En granskning af de i tabell 1 meddelade anmärkningarna visar, utom det nu anförda, äfven följande.

Af de 107 lärjungarna hafva 3 varit *blinda eller nästan blinda*. Dessa tre hafva intagits i skolan utan att man på förhand underrättats om deras blindhet. I regel kan Föreningens skola icke mottaga blinda idioter till uppfostran och undervisning, enär dessa sinnesslöa fordra särskildt utbildade lärarinnor och särskild undervisningsmateriel.

Vidare märkas 3 *stumma eller nästan stumma*. Stumhet, hvarmed ofta i handlingarna förstås oförmåga att tala, att uttrycka sig, bör icke i och för sig utgöra hinder för intagning i idiotskola. Jag erinrar mig här en flicka (N:o 18), som, ehuru stum, bland skolans lärjungar blifvit en af de skickligare i utförandet af de flesta arter af qvinlig slöjd. En annan flicka (N:o 41), hvilken vid 11 års ålder intogs i skolan, kunde då uttala endast fyra (4) ord. Fem år senare talade hon ganska bra. I ett tredje fall (n:o 44) hade en sinnesslö gosse, barnhusbarn, till 9 års ålder varit utackorderad på landet. Han återsändes då till barnhuset. Vid ankomsten dit »kunde han ej tala». Under 1½ år lärdes han der tala någorlunda rent. Genom uppfostran och undervisning i Föreningens skola lärde han tala fullkomligt rent.

Fem — alla fem gossar — hafva varit *vilda*. Dessa idioter äro de, som mest störa arbetet i en idiotskola. Dels taga de personalen i hög grad i anspråk, enär de måste ständigt bevakas, på det de icke må skada sig sjelfva eller andra eller föremål i skolan, dels hålla de vårdarinnor och kamrater i ständig spänning och fruktan för våldsamheter, rymningsförsök m. m. Skolan vill och bör ej mottaga dylika sinnesslöa. Men ofta nog uppgifves ej barnens vildhet i ansökningshandlingarna. I andra fall öfvertalas man af föräldrars tårar och böner att »göra ett försök» med deras barn.

Detsamma kan sägas om de *epileptiska* idioterna, af hvilka 6 förekommit bland de 107. Dock bör det tilläggas, att »epilepsien», hvilken, kliniskt taget, i dessa fall icke förhåller sig som den verkliga epilepsien, i och för sig är vida mindre störande för skolans verksamhet än vildheten.

2.

Blick på den svenska idiotvården och utkast till dess ordnande.

I föregående uppsats har, i anmärkningarna till statistiken, om ej mindre än 34 af skolans lärjungar fälts det yttrandet att de *tillhörde asylvård*. Om till dessa 34 läggas ytterligare 4, hvilka utskrifvits till asyl, men för hvilka anteckning om, att de tillhörde asylvård, ej finnes utsatt i anmärkningarna, så befinnes det, att af de 107 lärjungarna 38, d. v. s. 35,5 % eller mera än tredjedelen af skolans lärjungeantal, *rätteligen bort vårdas å asyl*. Detta statistiska resultat hänvisar på ett svårt missförhållande. Det uppenbarar, att en stor del af kärleksfullt arbete, af nitisk undervisning slösas bort på individer, hvilka äro alls icke eller blott i mycket ringa grad mottagliga för den uppfostran och utbildning, skolan söker gifva dem. Hvarför låter man då icke detta arbete, denna vård, denna undervisning komma andra, bildbara idioter till godo? Emedan man icke har hjerta att utskrifva de intagna obildbara sinnesslöa barnen efter en kort skolvistelse, alldenstund det endast undantagsvis finnes möjlighet att skaffa »asylbarn» plats å ett idiotasyl. Myrby idiotasyl, hvilket aldrig egde mer än 2 platser, har måst upphöra af brist på medel. En asylafdelning om 15 platser vid Johannesbergs idiotanstalt har man äfven måst upplösa, af hvad orsak känner jag ej. Omkring 15 obildbara idioter torde vara intagna å Strömsholms-anstalten. Utom dessa 15 platser står ett fåtal asylbarnen till buds vid Strengnäs' anstalt, hvarjemte å några privata asyl, ett i Mariestadstrakten, ett i närheten af Eksjö och ett vid Ljungby, lærer kunna mot

tagas ett mindre antal asylbarn. Sammanräknadt torde antalet platser för sådana obildbara idioter, som behöfva asylvård, uppgå till omkring 35. Och bland dessa uppstår blott sällan en eller annan ledighet!

Då man besinnar,

att de obildbara idioterna — bland hvilka finnas lama, epileptiska, vilda och för omgifningen farliga, blinda o. s. v. — äro de, som för sina anhöriga utgöra den tyngsta och sorgligaste bördan;

att dessa obildbara, intagna i idiot-skolor, der visserligen finna vård, men i öfrigt äro till hinder för de bildbaras undervisning och utbildning, hvadan de i dylika anstalter ej äro på sin rätta plats;

att asylidioterna, intagna å fattigvårdsinrättningar (fattigstugor, fattighus, försörjningsinrättningar). der vanligen hemfalla åt ett djuriskt lif, utsatta som de äro för hån, otukt, misshandel o. s. v.,

så måste hvarje människovän inse, att *asyl* böra genom samhällets försorg upprättas, der de obildbara idioterna kunna finna verkligt human vård. Sådana asyl böra ingalunda vara endast magasin för oförbätterliga idioter. Tvärtom. Der böra finnas både samma sorgfälliga och kärleksfulla vård, som i idiotskolorna, och tillfällen till sådana enkla arbeten, som flertalet idioter kan utföra, såsom gröfre jordarbeten, vatten- och vedbärning m. m. Ja, man skulle till och med kunna vara betänkt på att använda en del asylbarns krafter till drifkraft för ett arbetshems svarfstolar, sågmaskiner o. d., naturligtvis under kärleksfull tillsyn och ingalunda under sådana omständigheter, att den stackars oförbätterlige idioten sattes i djurets ställe, såsom någon gång händt.

Våra idiotskolor — jag har anledning antaga, att förhållandena äro ungefär likartade vid dem alla — lida emellertid icke blott deraf, att de arbeta med en del antingen helt och hållet eller i det närmaste obildbara lärjungar. De tyngas äfven af en annan börda. Sedan de väl fört

sina lärjungar så långt de kunnat i uppfostran och utbildning, veta de icke hvarthän de skola sända dem. Endast ett fåtal idioter kan återgå till allmänna lifvet. Flertalet måste hafva skydd och vård under arbetet, på det att icke den abnorma ynglingen eller flickan — en idiot är och blir nämligen alltid abnorm — må falla för den »normala» verdens frestelser eller tillintetgöras under trycket af de fullsinnades öfverlägsenhet i kampen för tillvaron.

Men det fattas *arbetshem*, der våra i idiotskolorna med så mycken omsorg och insigt uppfostrade och utbildade arbetsföra idioter kunna erhålla på en gång arbete och skydd. Visserligen hafva vi i Stockholm arbetshemmet för idioter med 8 platser. Men detta arbetshem är ännu i sin linda och ehuru dess fonder genom basarer, frikostiga donationer och gåfvor uppbragts till omkring 60,000 kr., torde likväl ännu många år åtgå, innan detta arbetshem, vare sig det kommer att stanna i hufvudstaden eller flyttas till landsbygden, kan utvecklas derhän, att det förmår verkligen motsvara sin bestämmelse. I Gefle öppnas med början af år 1887 ett mindre arbetshem för qvinliga idioter. Vidare finnes vid Johannesbergs idiotanstalt (Mariestad) en »lärlingsafdelning» om 7 platser, hvilken afdelning torde kunna i viss mån jämföras med ett arbetshem. Detta är allt, som för det närvarande kunnat åstadkommas i fråga om arbetshem. Visserligen äro inom Östergötlands och Upsala läns idiotskolors styrelser planer å bane om upprättande af arbetshem, men, såvidt jag kunnat utröna, har man ännu icke å någotdera hållet kommit längre än till förslag.

Idiotvården i Sverige är ännu ung, något äldre än 20 år. Under dessa 20 år har visserligen mycket gjorts såväl genom enskild välgörenhet som med kommuners och landstings understöd. Det viktigaste, som vunnits, är dock att man i stora delar af vårt land väckts till insigt om pligten att vårda sig om idioterna, hvilkas antal, lågt beräknadt, utgör 4,000—5,000, bland hvilka 1,200—1,500 hafva

behof af undervisning i skolor. För det närvarande torde antalet platser i våra idiotskolor uppgå till omkring 300.

Den svenska idiotvården lider på sin nuvarande ståndpunkt af isynnerhet en betänklig brist. Det saknas enhet och plan i arbetet. Hvarje landstings eller förenings anstalt arbetar för sig utan egentlig samverkan med de öfriga och utan att i tillräckligt hög grad tillgodogöra sig andras erfarenhet. Skall det fortgå som hittills, så få vi om 10 år upplefva, att hvarje större stad, hvarje län har sin idiotskola, sitt asyl, sitt arbetshem, hvilka alla tillsammans dock icke fylla idiotvårdens behof, under det att med sammanlagda kostnaderna för förvaltning och drift af alla dessa anstalter idiotvården i sin helhet kunnat ordnas på ett tillfyllestgörande sätt. Jag grundar denna spådom på svenskarnas kända oförmåga att komma öfverens. Upsala och Stockholm kunna icke enas, än mindre Upsala, Stockholm och Gefle o. s. v. hela landet igenom.

Tiden är nu inne, att *staten* bör taga idiotvården om hand på fullt allvar. Det första *staten* bör göra är att *lagstifta* för idiotvården. Af samma skäl som vi hafva lagstiftning för sinnessjukas vård, för minderårigas arbete i fabriker och handtverk, af samma skäl böra vi äfven hafva lagstiftning för de sinnesslöas vård. Här är icke platsen att utreda hvad en dylik lagstiftning borde innefatta. Men så mycket kan sägas, att i densamma bör *uttalas* samhällets d. v. s. *statens och kommunernas pligt* att gifva idioterna verklig, för dem ordnad vård. Vidare bör denna lagstiftning anvisa hvad *staten* i detta fall åläge och hvad kommunernas åliggande vore. Redan idiotvårdens historiska utveckling anger, att för de senare, *kommunerna*, d. v. s. större städer och landstingsområden, det naturligaste och viktigaste åliggandet är upprättandet af *idiotskolor* eller, med andra ord, uppfostrings- och undervisningsanstalter för de *sinnesslöa barnen i skolåldern*. Liksom kommunerna äro skyldiga att upprätta folkskolor, visserligen med statsbidrag, för de normala barnen, så borde det äfven åligga dem att

gifva sina svagast utrustade barn, de sinnesslöa, för dem egnad undervisning. Det är mer än sannolikt, att denna sats ännu skall väcka mycken motsägelse och motstånd. Men hvar och en, som jemför frågans om idiotvården ställning nu och för tio år sedan, skall medgifva, att åsigterna om samhällets pligt att vårda idioterna vunnit betydligt i styrka och utbredning. Och gäfvade lagstiftningen kommunerna en lagom lång tid att förbereda sig på denna angelägenhets ordnande, så skulle det sannolikt inträffa, att saken, med den för svenska samhällen kännetecknande offervilligheten (se t. ex. länslasaretten), vore fullt genomförd inom den utsatta tiden.

Alltså, kommunerna skulle ordna och underhålla *idiotskolorna*. Liksom nu är fallet, borde *staten*, för att främja skolornas utveckling och enheten i deras arbete, lemna dem understöd och utöfva kontroll öfver dem.

Från skolorna skulle komma att utgå dels de *obildbara*, asylidioterna, dels de *bildbara*, som fått all den uppfostran och utbildning, skolorna kunnat gifva. För dessa olika kategorier skulle *staten* upprätta anstalter, alltså både *asyl* och *arbetshem*. Naturligtvis bör detta icke utgöra hinder för den enskilda människokärleken att inrätta *privata* asyl och arbetshem — vi hafva ju privata anstalter för sinnessjuka —, men asyl och arbetshem för den stora mängden idioters behof mäktar den enskilda välgörenheten i vårt land ej att åstadkomma.

Till en början borde *staten* i mellersta Sverige anlägga en centralanstalt, omfattande asyl och arbetshem. Denna anstalt kunde läggas å någon kronan tillhörig statsdomän. Planen för densamma borde från början i sin helhet uppgöras, men planens utförande deremot verkställas endast i den mån det växande antalet af inträdessökande gjorde utvidgning nödvändig. Härigenom komme statsverket att i minsta möjliga mån betungas med utgifter och, då denna anstalt vore den första större sådan i vårt land, vore det af stor vikt, att man under det småningom skeende utfö-

randet kunde tillämpa vunna erfarenheter. Påbörjades en sådan anstalt inom de närmare åren, så fordrades under första tiden blott smärre anslag. Dröjer man deremot med företagets början ännu 10—20 år, skall detsamma redan från begynnelsen fordra en stor utgift.

För alla å dessa anstalter intagna skulle kommunerna eller de intagnas målsmän betala afgift, högre för asylidioterna, lägre för arbetshemmets skyddslingar, hvilka skulle genom arbete bidra till sin försörjning.

Asylet, som borde mottaga såväl de från skolorna såsom obildbara utskrifna idioterna, som ock de, hvilka på grund af höggradig idioti, epilepsi m. m. ej kunnat intagas i idiotskolorna, skulle omfatta skilda afdelningar för vilda, blinda, epileptiska, lama o. s. v. De bland asylidioterna, som kunde deltaga i enklare arbeten, skulle hafva tillfällen dertill.

Arbetshemmet, om hvilket jag torde få yttra mig något utförligare, borde inrättas dels som åkerbrukskoloni dels som industriellt etablissement.

Den, som studerat idioter, vet, att det hos flertalet af de bildbara sällan finnes mer än en förmåga, som kan uppöfvas till något verkligt nyttigt. Ej så alldeles sällan kan man hos en idiot träffa *ett* sinne, *en* färdighet, som öfvergår hvad de flesta fullsinnade menniskor deraf ega. De, som äro okunniga härom, tro ofta nog, att man söker be- draga, då man visar dem af idioter utförda arbeten i t. ex. träskulptur, söm, väfnad o. s. v., hvilka arbeten äro *bättre* gjorda än de »normalas» arbeten, i genomsnitt tagna. Har man lyckats att utröna en bildbar idiots efter hjernans redan tidigt inträffade felaktiga utveckling qvarlevande anlag, så kan individen i fråga utbildas till en ganska skicklig arbetare *i ett visst gifvet fack*. Men man får icke fordra af honom att han skall vara »mångsidig». Alltså, den idiot, som utbildats till snickare, duger i regeln ej till skomakare eller kreatursskötare o. s. v. Häraf har redan vid idiot- skolorna följt och måste äfven i fråga om arbetshemmen

följa, att man bör på en gång undervisa i och drifva flere yrken och slöjdarter, såsom snickeri, snideri, svarfning, korgflätning, skomakeri, skrädleri, väfnad, söm m. m.

Ett arbetshem, vare sig statens eller privat, borde alltid vara beräknadt på att kunna ekonomiskt bära sig, åtminstone med tillhjälp af de afgifter, som böra erläggas för de intagna idioterna. Enligt min tro kan detta utföras, alldenstund arbetskrafterna ej behöfva aflönas och — en sak af ej ringa vikt — emedan de arbetande idioterna äro så ytterst flitiga och pligtrogna. Men, för att ett arbetshem skall kunna bära sig, fordras dels, att det omfattar tillräckligt många yrkesarter, så att hvarje idiot kan finna sin rätta användning, dels, att det är planlagdt och utfördt i så stor skala, att en konstant arbetsprodukt af temligen säkert penningvärde der kan utföras.

Såsom exempel på huru vid ett arbetshem för idioter lönande arbete kan drifvas, må här nämnas, att vid »Pennsylvania training school for feeble-minded children», der 450. idiotiska ynglingar och flickor finna skydd och arbete, utfördes 1883 »by the industrial classes» arbete, som värderades till 400 dollars = 1,500 kronor *i månaden*. Vid samma anstalt sköttes ett jordbruk af 140 acres = 112 tunnlands vidd af anstaltens ungdom med hjälp af endast 3 fullsinnade arbetare.

Vid det lilla arbetshemmet för idioter i Stockholm, der — med endast 8 skyddslingar — hufvudsakligen drifvas snickeri, svarfning och korgflätning, hafva, under de 8 år arbetshemmet egt bestånd, beställningar aldrig saknats, hvilket bevisar åtminstone så mycket, att idioter kunna utföra arbeten, som verkligen hafva saluvärde.

Dem, som intressera sig för denna angelägenhet och vilja hafva en inblick i huru man ordnat dylika idiotanstalter i utlandet, der svensken gerna hemtar sina mönster, hänvisar jag till Föreningens för sinnesslöa barns berättelser åren 1881 och 1884, der professor *N. G. Kjellberg* i den förra skildrat *Earlswood asylum for idiots*, Englands

mest berömda idiotanstalt, och friherrinnan *Thorborg Rappe* i den senare i form af reseberättelse meddelat en öfversigt af Tysklands och Schweitz' större idiotanstalter.

I de stora kulturstaterna, i synnerhet i England och Nordamerikas förenta stater, är det ej sällsynt, att af meniskoälskande välgörare så betydliga summor doneras till barmhertighetsstiftelser, att staten ej behöfver göra dessa stiftelsers ändamål till sitt eget.

Så ej hos oss. Sverige är rikt på god vilja, men fattigt på kapital. Här är det blott statens hand, som är nog kraftig att kunna utveckla institutioner för flere tusens väl derhän, att de fylla sitt ändamål.

